

a spanyol ügy kezelésével volt megbízva, rámutatott annak szükségére, hogy a spanyol nép törekvését támogatni kell, mert ennek bukásával Európát komoly háborús veszedelem fenyegetheti. A fondorkodók azonban erősebbek voltak. Angliának szüksége volt Francó győzelmére, hogy Franciaországot még jobban körülzárja és még jobban kiszolgáltatassa a londoni City kénye-kedvének. Még a spanyol polgárháború be sem fejeződött, elkövetkezett München (1938 szept. 29). Ezen a konferencián nem vett részt a Szovjet. Az ő háta mögött és tudta nélkül hívták egybe a négyhatalmi konferenciát. Az események nyíltan beszéltek: az európai politikát ezentúl Anglia vezeti teljhatalmúlag. A fasiszta hatalmakat arra használta fel, hogy európai versenytársait velük leteritse. Először Franciaországot, majd most az ujabban nagyon megerősödött Szovjetuniót. Moszkvát érzékenyen érintette a müncheni konferencia határozata. Az egész paktum ellene irányult és a béke ellen. Nyilvánvaló lett, hogy Anglia Németországot a Szovjetunió ellen uszítja. Utat nyit neki Qroszország felé és koncként odadobja Ukrajnát. Vesszenek össze rajta. De hogy a látszatot elhárítsa magáról, tárgyalásokat kezd a Szovjetunióval egy biztonsági rendszer kiépítésére. A tárgyalások eredményeképpen a Szovjetunióknak rengeteg kötelezettséget kellett volna magára vállalnia, ezzel szemben semmiféle biztosítást nem kapott volna. Lengyelország sorsa forgott kockán. Ez robbantotta volna ki — az angol terv szerint — a szovjet-német ellentéteket és végül is ez vezetett a szovjet-német megnemtámadási szerződéshez.

Anglia terve nem sikerült, Lengyelország kérdésén nem bírta háborúba vonni a Szovjetuniót, kénytelen volt ő maga ezt a háborút elkezdni.

Ezután már gyorsan alakulnak az események. Lengyelország széthullásával a Szovjet megteremti a maga külön biztonsági rendszerét, biztosítja nyugati határait. A háborúban semleges maradt. Az imperialista öldöklésben nem vesz részt, de éberren örködik saját és biztonsági rendszerének békéje fölött.

A szovjet politika tehát az első pillanattól kezdve egészen máig következetesen a béke vonalán haladt. Az eltelt idő biztosíték arra, hogy ez a politikai irány a jövőben sem fog változni. Ha tehát Jugoszlávia megteremti és még is tartja kapcsolatait ezzel az óriás birodalommal, nagyban növeli országa békeesélyeit és semlegessége fenntartásának lehetőségét.

Szobotica, 1940. április 28.

Szántó Árpád

Figyelő

Kisebbségi népieseink mozgalmához

Tagadhatatlan, hogy az utóbbi években nemcsak Magyarországon, hanem az egész magyar nyelvterületen, tehát az utódállamokban is a közélet minden megnyilvánulásában fellelhető az új népies irány. Lehetetlen tudomást nem venni erről a tényről és

minden megjegyzés nélkül egyszerűen csak elsiklani felette, hiszen korszerű irodalmunk, művészetünk, de még politikánk is átítatódott ettől a szellemi áramlattól. Hiba lenne értékét és jelentőségét lekicsinyelni, de ugyanolyan hiba lenne túlértékelni és olyan hatóerővel felruházni, amivel nem rendelkezik. Mert vannak, akik a mai helyzetből való kibontakozás egyetlen lehetőségét látják ebben a mozgalomban és vannak, akik túlzott, szektáns baloldaliságból lebecsülik, vagy éppen tudomást sem akarnak róla venni. Pedig itt van előttünk, él, mondhatni mind nagyobb arányokat ölt és különösen a középréteg értelmiségi fiataljai közt hódít mind több és több hivet magának.

A magyarországi falukutató, népies mozgalmat vizsgálva hamarosan rájöhetünk arra, hogy az egészen újfajta paraszt-kultusz, melyet nem szabad összetévesztenünk a régi „népies” operett-paraszt kultusszal, valóság-elemekből, szociális szükségéből tört fel a magyar társadalmi élet felszínére. A hűbéri maradványok, a nagybirtokrendszer, az ősi, nemesi előjogokat és éles osztálykorlátokat megőrizni igyekvő kormányzatok, az e célból kifecskentett népnevelés, a közélet megcsontosodott formái, az érvényesülési nehézségek mindmegannyi magyarázat arra, hogy az ugyan csak kétségbeejtő helyzetben levő középosztály értelmisége új életérőket keresve az ősforráshoz, a magyar parasztsághoz tér vissza és ezt teszi meg nemzetpolitikai programjának sarkkövéül. A hárommillió magyar koldus valósága ilyen alakban válik politikai programmá és kulturális tényezővé.

Magyarországon már régen esedékes a földreform. A Tiborcok és Dózsák népe hosszú évszázadok óta vívja élet-halálharcát Werbőcziék utódjaival. Magyarországon 1848 is holt vágányra futott. A feudalizmust nem sikerült egyszerre eltörölni, mint például Franciaországban. A magyar föld fekete föld; nehezen nyújtózik az európai eszmék után és a társadalmi változások magvai sajátos növényben fejlődnek ki benne. Mint a tarack, úgy kapaszkodik ebbe a talajba a hűbériség. Még a háborúntáni forradalom is értetlenül állt a tanyavilággal, a magyar föld munkásságával szemben. Elidegenítette magától a parasztot és ez is egyik okozója lett bukásának.

Ma újabb, magyarányú kísérletnek vagyunk tanúi. Az európaiasságnak hátatfordító, önmagába forduló, sajátos népi erőkre támaszkodó mozgalom indult meg. Magától értetődik, hogy ennek a mozgalomnak is vannak elhajlásai, mint minden olyannak, melynek csak tartalmi része, de nem teljes egésze a szociális. A bal- és jobboldali kitérések mellett a társadalomtudomány számára egészen új megjelölésekkel lehet találkozni. A „parasztosztály” meghatározás nem tesz különbséget a zsíros-, közép-, kisparaszt és a földmunkás között. A röghöz kötöttek, a föld munkásai mindnyájan, tehát egy táborban a helyük. A falusi rétegződés, különösen a falun élesen elválasztódó nagy és kisparasztosztályok elmosódnak, összeolvadnak. A földmunkás külön követelése, amit a nagygazdával szemben támaszthat és támaszt is mindenkor, amikor piacra kerül, hogy munkaerejét eladja — nem

létezővé, vagy legalább is a mozgalom szempontjából elhanyagolhatóvá válik. Tagadhatatlan azonban az is, hogy az előbbi, osztályelmázoló irány mellett, a mozgalom fejlődésével együtt megindul a természetes tisztulási folyamat is. Mert hisz imagától értetődő, hogy a földreformért sokkal inkább tud lelkesedni az a nincstelen földmunkás, kinek még háza sincsen, mint a 100 láncos paraszt, aki földbirtokából gazdamódra élhet és fiából hivatalnok urat nevelhet. A társadalmi erők egyforma érvényesülési lehetősége utat nyit a szociális igazságtalanságok orvoslására, a vagyoni különbségek kiegyenlítésére. És ennek a tisztulási folyamatnak megakadályozására eddig nem is történt semmi (a mozgalmon belül), amit reakciónak lehetne bélyegezni.

Ha a mozgalmat visszahelyezzük államkereteibe, a magyarországi parasztságnak egy tömbbe való foglalása, az ottani sajátos viszonyokat tekintve némileg indokoltta is válik. Magyarországon még mindig a nagybirtok az úr. A nagybirtok mellett zsírosparaszt csak kis számban van. Nagytömegű a kiscgazdaréteg és a nincstelen földmunkásság. A két utóbbi politikai és társadalmi érdekeit illetően már sokkal közelebb hozható egymáshoz. A magyarországi földmunkás a munkapiacón ritkán akad össze a kisbirtokossal. A nagybirtokosok és gazdag parasztok diktálják a munkabéreket és ezt minden földmunkás tudja. A szociális elégedetlenség tehát elsősorban is a nagybirtokrendszer ellen irányul.

Mármost, ha ezt a népies mozgalmat áthozzuk Jugoszláviába és a magyar kisebbségi életkeretek között akarjuk megvalósítani, egészen más társadalmi, gazdasági, politikai tényezőkkel kell számolnunk. Nálunk a háborúutáni földreform legalább is részben megszüntette a nagybirtokot. A politikai szempontokat a szociális követelmények elé helyező földbirtokreform következtében azonban a magyar nincstelenek nagy tömege kimaradt a földosztásból. Ez a földnélküli réteg az új viszonyok között még nehezebb sorsba került. A nagybirtokrendszer idején a földmunkásság ezekben az üzemekben talált munkát; most a felaprózott földeken gazdálkodó telepések családjuk segítségével sajátmaguk munkálják meg birtokaikat. A kisbirtok nem képes munkásokat alkalmazni és a falusi munkanélküliség és ezzel együtt a nyomor mind nagyobb méreteket ölt. Megindul a falu dolgozóinak a városba özönlése, de a városok nem képesek az időközben beállott gazdasági válság folytán alkalmazni munkaerejüket. Így alakul ki azután sajátos helyzetünk. A vojvodinai városok szakképzetlen napszámosainak túlnyomó többsége magyarokból kerül ki. Nagy tömegekbe állnak a munkapiacokon munkaerejüket kínálva.

A falvakon is az alkalmi napszámos- és időszaki földmunkánál majdnem kizárólag csak magyarokat találhatunk. A kis és középbirtokok lehetetlenné teszik nálunk a Magyarországon oly kifejlett cseléd-rendszert. Ezzel összefüggően itt nem található fel az a tagoltság az agrárproletáriátusban, mint Magyarországon. Nálunk alkalmi napszámosok, földmunkások vannak túlnyomórésztben.

A földbirtokreform negatív eredményeit a mai kormánykörök

is beismerik és a hivatalos álláspont is már magáévá tette, sőt, hovatovább programjába vette az új földreformot.

Ezekből következőleg az ittlő magyar kisebbség osztálytagozódása egészen más képet nyújt és természetesen más feladatokat is szab, mint Magyarországon. Az itteni magyarság legnagyobb tömegében földmunkásság, utána sorban következnek a kisbirtokosok, kiknek földjük nem elég nagy ahhoz, hogy családjukkal megélhessenek, mégkevésbé, hogy idegen munkaerőt alkalmazzanak. Helyzetük nem sokban különbözik a földmunkásságétól. A közép- és zsirosparasztok, valamint a nagybirtokosok, akiknek birtoka törpének számít a magyarországiakhoz képest, kiszámúak és ők képezik azt a réteget, amely a munkapiacokon a földmunkássággal és törpebirtokosokkal szemben áll. Ha a falusi dolgozók a tavaszi, nyári és őszi földmunkáknál el akarnak szegődni, ezzel a réteggel kénytelen alkudni munkabérükre.

Ha a földmunkásság bérköveteléseket támaszt, vagy a munkabérek körül viszálya támad, nálunk legtöbbször a középgazdával áll szemközt. Harcát ezzel a réteggel vívja és így magától értetődő, hogy akár politikai, akár kulturális mozgalomról legyen szó, ezt a két réteget szorosan egybevonni majdnem lehetetlen. Az agrárreform nálunk még élesebb elkülönülést, még nagyobb elmentéket szült a falun. A földmunkás számára egyformán munkaadó a nagybirtokos és a középparaszt. Mindkettőnek bérért dolgozik és mindkettővel szemben egyformán védi érdekeit.

A magyarországi népi mozgalom, melynek első és legnagyobb feladata a nagybirtokot eltörölni, az adott társadalmi-politikai helyzet folytán könnyebben és indokoltabban egyesítheti a parasztság összes rétegeit ennek a célnak elérésére. Nálunk azonban ugyanezeket a módszereket követni lehetetlen. Az itteni népies mozgalomnak sokkal több gondot és figyelmét kell fordítania a falusi osztályrétegződésekre, pontosabb meghatározásokra van szüksége és — mivel ez a legnagyobb tömeg — elsősorban is a nincstelen magyar földmunkásságra és a törpebirtokosságra kell támaszkodnia.

A földreform kérdése már túllépi a belső, magyar kisebbségi kereteket, de lehetetlen elhallgatni, hogy az újabb birtokrendezésnél elsősorban is a nemzetiségi érdekeknek kell érvényesülniök. A magyar földigénylőknek meg kell kapniok az őket megillető földet, ha mindjárt az eddigi földbirtok-maximumnak leszállítása árán is.

Kalmár István

A magyar hangosfilmek

Egy nyaláb kitünő orosz, néhány cseh s egy sereg jeles francia film meg Paul Muni nagy emberi filmje után fogalmat alkothattunk magunknak a jó filmekről. S mostanában ért ide hozzánk nagy hirdetések és üdvrivalgások között a magyar nyelvű hangosfilmek özöne.

Tolongva mentünk a mozikba.

Milyen jó lenne a sok érthetetlen beszédű filmek után anyanyelvünkön szóló hangos filmet látni és hallani.

Olyan tömegek — igen, tömegek — is mentek megnézni a magyar filmeket, melyek a szegényedés és a magyar szó hiánya miatt évtizede kimaradtak a mozilátogató közön-